

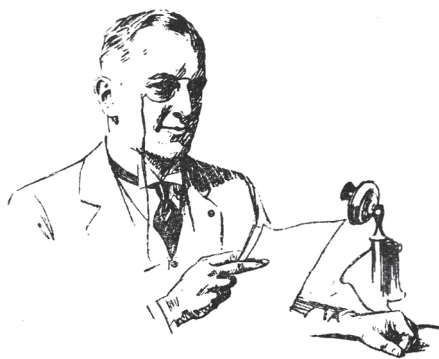
VOLDEMĀRS LEITIS

Vadītāja spējas

Kā vadīt uzņēmumus un ļaudis

**Praktisks kurss
vadītājiem un ikkatram,
kurš vēlētos par tādu kļūt.**

Vadoņa spējas

Kā viņas iegūt,
kā vadīt uzņēmumus un ļaudis.

Praktisks kurss
vadoniem un ikkatram, kurš vēlētos
par vadoni kļūt.

45 ilustrācijas.

Vold. Leitis.

Faksimilizdevums

1925.

Autora izdevums.
Rīgā, Stabu ielā 24.

Iespiests Golta un Jurjana
grāmatu spiestuvē,
Rīgā, Mārstaļu ielā Nr. 5.

ISBN 978-9934-590-00-9

© «Izdevniecība Avots», 2019

Ievadam.

Šādas grāmatas vajadzību noliegt nevar: valsts aparats ir nesekmīgs un dārgs; vairums mūsu peļņas uzņēmumu nīkuļo; politisko partiju soļi tautu neapmierina. Tiek meklēti spējīgāki vadoni.

Vairums mūsu tagadējo vadonu ir bez prakses, jo kamēr tautu vadīja sveši ļaudis, vadona spējas šie izveidot bij grūti. Kā lai izveido tās tagad?

Attiecīga sveštautu literatura? — Tā nav piemērota mūsu apstākļiem un ne katrs spēj to izlietot.

Skolas? — Vadonus sagatavot skolas nespēj.

Strādāt, mēģināt un mācīties no saviem piedzīvojumiem? — Tas ir gan drošs, bet dārgs un tāļš ceļš.

Mana grāmata palīdzēs šo ceļu saīsināt. Viņa būs padoma devējs ikkatram, kurš vadoņa vietu jau ieņem, kā arī visiem, kuri vēlētos to ieņemt nākotnē.

Grāmatā ir uzstādīts modernā vadoņa tips — praktisks, inteligents un humans —, jo tikai šādam vadonim ir nākotne. Un ja esat jauns un vēlaties veidot savu rak-

sturu pats, negaidot kamēr to izveidos apstākļi, tad grāmata sniedz jums cienījama, sekmīga un vērtīga cilvēka paraugu, pēc kura savu raksturu varat veidot mierīgi.

Grāmatai ir stingri praktisks raksturs: nekas tur nav rakstīts, ko vadonis nevarētu piemērot savā ikdienas darbā; nekas nav rakstīts, kas jau nebūtu rūpīgi izmēģināts visdažādākos apstākļos.

Grāmatai cauri — kā sarkans pavediens — tiecas viena doma: veidot lasītāju par spējīgāku un sabiedrībai noderīgāku cilvēku.

Esmu pārliecināts, ka mana grāmata drīzā laikā uzlabos viņas lasītāju personīgo stāvokli un reizē ar to darīs veselīgu iespaidu uz visas valsts saimniecisko dzīvi, jo kur spējīgi vadoņi, tur stipra valsts.

Mana 20 gadus ilgā atbildīga vadoņa prakse dažādās pasaules malās un manas personīgās sekmes galvo, ka grāmatai ir augsta, praktiska vērtība.

Novembrī, 1925.

Vold. Leitis.

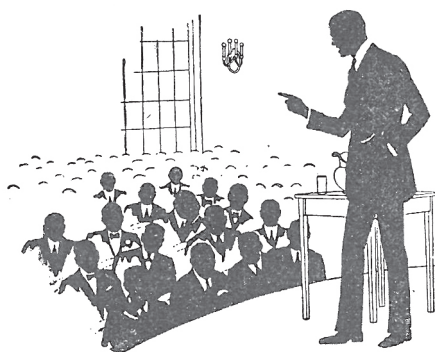
Saturs :

	Lpp.
Vadīt vai sekot?	9
I. Tiek meklēts vadonis!	11
II. Kā sagatavoties par vadoni	17
A. Darba metodes :	
III. Vadona tiešie pienākumi	23
IV. Sargaties no sīkumiem!	29
V. Ideju vērtība	35
VI. Vadona kabinets	39
VII. Kā ātri atrast vajadzīgos papirus?	45
VIII. „Tira galda“ princips	53
IX. Kā organizēt galda darbu?	57
X. Kā izmantot darba laiku?	61
XI. Kādēļ darbs neveicas?	71
XII. Apakšnieku darbu iekārtošana	79
XIII. Kā rīkoties ar apmeklētājiem?	89

	Lpp.
XIV. Vadoņa sekretars	93
XV. Vadoņa iniciatīve	99
XVI. Jaunas idejas un risks	105
XVII. Kā atrast un izmantot izdevības ?	111
XVIII. Kā finansēt uzņēmumu ?	117
XIX. Uzņēmuma kontrole	125
XX. Grafiskie pārskati	135
B. Vadoņa dinamika :	
XXI. Kurš spēš vadīt ?	141
XXII. Vadoņa enerģija	147
XXIII. Gribas spēks	157
C. Cilvēks starp cilvēkiem :	
XXIV. Kādam vadonim ļaudis sekos ?	165
XXV. Kā ļaudis iespaidot ?	171
XXVI. Kad ļaudis strādās labprāt ?	181
XXVII. Darbinieku novērtēšana	187
XXVIII. Valsts un ļaužu liktenis ir vadoņu rokās !	195
XXIX. Runas māksla	201
XXX. Reklama	209
D. Kur varavīksne beidzas . . .	
XXXI. Pasmūžā — karalis, vecumā — vergs	213
XXXII. Salauztie spārni	221
XXXIII. Darbs un atpūta	231
XXXIV. Ko lasīt ?	235
XXXV. Augstākie ideali	239

XXIX. Runas māksla.

«Nezinādams vārdu spēku, tu nespēsi pazīt laudis.»

Confucius.

Par visspēcīgāko ļaužu iespaidošanas līdzekli ir jāuzskata runas māksla. Veikls, apdāvināts runātājs mūsu politiskās sapulcēs, mūsu Saeimā, spēj veidot valsts, visas tautas likteni. Kas būtu politiskais vadonis bez runas mākslas? Vārdi ir viņa galvenais ierocis.

«Jūs varat būt gudrākais no visiem, bet ja neprotat savu gudrību ietērpt pareizos vārdos, ja neprotat klausītājus pārliecināt, tad jūsu gudrībai ir nozīme vienīgi kabineta klusībā, un jūs neesat spējīgs pūli vadīt.»

Cik bieži no publiskas sapulces iedami, laudis vēlas, kaut viņi varētu runāt tāpat, kā tas, kurš runāja sapulcē! Bet ja laudis gribētu sevi sagatavot un attīstīt savas runas dāvanas, tad daudzi varētu runāt tikpat labi, bet daži vēl labāk.

Nav jau nu gan tagad oratoriem senās nozīmes, jo tagad tauta savus runātājus noklausās caur avīžu slejām, tomēr, publiskās sapulcēs un Saeimā mutiskais vārds ir tas noteico-

šais. Un ne tikai politikā, bet visur, kur ļaudis jāvada, kur dzīvē jārealizē idejas, kur vien nākam kontaktā ar ļaudīm, — tur visur ir jārunā, tur visur ir jāaizstāvas ar vārdiem. Un tādēļ lai vadonis mācās savus vārdus pareizi lietot, jo runas māksla ir spēks.

* * *

Ir ļaudis, kuriem runātāja dāvanas jau iedzimitas un tādēļ attiecīgi attīstīties ir viegli. Kuŗam šādu dāvanu nav, tas lai nenopūlās par daudz, bet lai izlieto savu centību un enerģiju citā virzienā, kur viņa spējas labāk piemērotas.

Cilvēks, kuŗam nav attīstītas jūtēlības; kuŗam trūkst vesēla prāta, gribas spēka un inteliģences; kuŗš lēni domā, — tāds nekad nebūs sekmīgs publisks runātājs.

Just gan jūtam ikkatrs, bet vai spējam arī pareizi iedomāties citu jūtās? Tas ir tomēr vajadzīgs, lai runātājs spētu valdīt par klausītāju jūtām. Kamēr nejutīsāt līdz savam runas tematam, tik ilgi publika būs auksta.

Jūtēlība, kā paš aizsardzības līdzeklis, ir attīstīta arī pie zemākiem dzīvniekiem, pie vienkāršākiem ļaudīm, bet viņiem trūkst — inteliģences, šīs brīvības un moraliskās atbildības sajēgas, kuŗa palīdz salīdzināt idejas un faktus. Ir vajadzīga arī izglītība, piedzīvojumi, vesēls prāts.

Ir daudz talantu, kuŗi prot iztikt arī bez vesēla prāta. Daudzi mūsu politiķi prot runāt ļoti gudri, ļoti daudz un tekoši, bet viņu runa ir mākslīga un, kā tāda, atstāj seklu iespaidu. Tā ir tā sauktā «grāmatu gudrība», kuŗa bagāta ar teorijām, bet nabadzīga ar praksi. Ja runātājam trūkst vesēla prāta, tad viņš viegli noiet sīkumos, galvenājo izlaižot iz acīm.

Lai runātu publikā, ir vajadzīga drošsirdība un gribas spēks. Ja to trūkst, tad pāris asās piezīmes iz publikas var izjaukt visu, labi iestudēto runu. Vajadzīga arī apķēriba, lai neļautu sevi «izsist iz sliedēm», lai ātri atrastu vajadzīgos vārdus. Ar vienkāršu pārgalvību un «mutes aizbāšanu» vien nepietiek.

* * *

Nepieciešamais runātāja kapitāls ir — z i n ā š a n a s, bez kuŗām nevar taču runāt. Zināšanas gan nedod talantu, bet kuŗš savu priekšmetu labi pārziņ, tam ir arī izredzes par šo priekšmetu labi runāt.

Publiskam runātājam nepietiek ar savām aroda zināšanām vien, — ir vajadzīga arī liberala izglītība, plašāka garīgā kultūra, citādi viņa runa būs sekla un vienpusīga.

Valoda jāpārvalda pilnīgi svabadi. Skaidra, brīva valoda un pareizi sastādīti teikumi. Strādnieku pūli var sacelt un satrakot arī ar rupjākiem vārdiem, bet jo kulturefāka audience, jo augstākas būs viņas prasības pret runātāju.

Lai varētu pareizi runāt, jāprot pareizi — domāt. Domāšanas mākslu māca loģika un, kurš runātājs to nebūtu studējis jaunībā, tas lai dara to tagad. Neloģiska runa ir pavirša un viegli apgāzama.

* * *

Loģiku un gramatiku var iestudēt, bet kas jādara, lai runa būtu taktiska un gracioza? Tur palīdz iedzimtās dāvanas. Sievietes parasti runā labāk, kā vīrieši. Viņas izteic savas domas skaidrāk, vieglāk un vienkāršāk; viņas jūt ātrāk un smalkāk. Tādēļ arī ļoti daudzas sievietes raksta skaistā stilā, kaut gan nav mācījušās loģiku un gramatikā ir paviršas. Viņas raksta tāpat, kā runā; viņas runā tāpat, kā putni dzied — skaisti un pievilcīgi. Še pievienojas sievietes muzikalā balss, graciozās kustības un dzīvie sejas vaibsti. Tas viss kopā spēj klausītājus pārliecināt. Sievietei piemīt visas dabīgās oratora dāvanas.

Vīrietis, kurš grib kļūt par runātāju, lai novēro sievietes, un jo viņa temperaments būs sievišķīgāks, jo vieglāk viņš iegūs klausītāju simpatijas. Vīrieša temāti būs, protams, nopietnāki, dziļāki, pat skarbāki un nežēlīgāki, un lai tos iespīestu klausītāju sirdīs, tur būs vajadzīgs vēl arī kas cits, ne tikai veikla, taktiska, gracioza un labi sastādīta runa.

* * *

Neiemācīsies pareizi runāt tas, kurš neprātis savas domas sadalīt daļās, analizēt elementos un atkal sakopot. Kur to mācīties, to šīs grāmatas lasītāji paši zin. Vislabākais, ja pieradīsāt savu runu uzrakstīt. Sākumā jāimitē tie, kuri raksta. Ja darīsāt to gadiem ilgi un mācīsāties daiļos teikumus no galvas, tad ar laiku nonāksāt pie graciozas un bagātas izteiksmes. Kas grib tikt par spēcīgu oratoru, tam pa šo ceļu ir jāiet, cita ceļa nav. Vienīgi ģeniji to var ignorēt, bet ģeniju ir maz.

Praktizējāt runas mākslu ikdienas sarunās. Tur jūs turat publiskās runas mazos apmēros, jo modernā publiskā runa

XXXV. Augstākie ideali.

«Ko līdz iegūt visu pasauli, bet
pazaudēt savu dvēseli?»

H. Emerson.

«**V**eikals paliek veikals», teic spekulants, lai attaisnotu publikas krāpšanu, bet godīga veikala princips ir: «Vispirms kalpot publikai».

Spekulatīvā tipa veikalnieks domāja galvenais tikai par sevi, bet ja domāja par publiku, tad tikai kā par izmantošanas objektu. Nevar jau noliegt — pie šādas kārtības turoties, bagātības iegūt var gan, bet tās būs iegūtas nevis radot ko no jauna, bet — iznīcinot pastāvošo. Starp šādiem ļaudīm ir daži ļoti spējīgi, ļoti labi organizatori un tā tad, viņiem būtu arī daži sabiedriski nopelni, ja vien tie netiktu nomākti no ieraušanas kāres, no brutālas rīcības pret konkurentiem, no likuma apiešanas un no socialas apziņas trūkuma.

Šādi ļaudis ir vainīgi, ka starp strādniekiem un kapitalu šodien attiecības tik asas; ka mums ir daudz un dažādu draustisku socialo likumu; ka mums ir daudz galējo aģitatoru; ka mums ir tik daudz «šķiru», ar visu šķiru naidu. Ne jau tikai šāda tipa veikalnieki vien pie visa tā vainīgi; vainīgi ir visi tie, kuri — ņem, bet nedod.

